

עדה

דע ארץ
אלק אביך
ועבדהו

פטרון מערכת דעה:

נתנדב לע"נ הרה"ח זאב ב"ר משה ע"ה
וזו' האה"ח מרת פעריל ב"ר טובי"ה ע"ה

גליון רנב - פרשת ויצא - שנת תשפ"ו

גליון מיוחד לבחורי חמד • ערוכים מתוך משנתו של כ"ק מרן רבינו שליט"א

מהדורת זכרון ברוך: לע"נ הרה"ח ברוך ב"ר פנחס ע"ה - וזו' מרת שיינדל מלכה ב"ר אברהם ראובן ע"ה • הרה"ח יעקב צבי ב"ר מנחם ע"ה - וזו' רחל מינדל ב"ר יחזקאל ע"ה

פרשת ויצא

משנת החסידות

ביאורים ויסודות מורכבים בתורת מרן הבעש"ט ותלמידיו זיע"א

מסילת ישרים

שיעורי השקפה ומוסר בדרך החסידות

מה יעשה

לי אדם:

קשרי ידידות

הם רק בגדר 'השתדלות'

עמוד ה

• בתוך המאמר:

- שתי משמעותות במהות מדת ה'אמת'
- למה מכונה סודות התורה בשם 'דרך האמת'?
- מדוע זכה יעקב אבינו לפגוש את מקום המקדש רק בברחו מפני עשו?
- באיזה זמן עסק דוד למצוא את מקום בית הבחירה?
- הליכת יעקב אבינו ל'בני קדם' היא לעומת 'ארץ הקדם' של בני הפלגשים
- איך אפשר להבחין בין דבקות אמיתית לבין התדבקות בכוחות הטומאה?

אמת מארץ תצמח:

האמת של הקדושה נמשכת מראש המדרגות עד סופן

א.

'תתן אמת ליעקב' - 'אמת' היא מדה אלוקית

בריחת יעקב מעשו ופגיעתו במקום המקדש

וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שָׁבַע וַיֵּלֶךְ חֶרְנָה, וַיִּפְגַּע בְּמָקוֹם וְגו' (כח, י-יא). התורה מספרת כאן הליכת יעקב אבינו לפדן ארם בברחו מפני עשו אחיו שהתנחם עליו להרגו, ובאם הדרך פגע במקום המקדש, וילן שם כי בא השמש, ובחלומו ראה את המראה הגדול של 'סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה ומלאכי אלקים עולים ויורדים בו', וה' ניצב עליו לשמר בדרך, ולהבטיח אותו להיות עמו בכל אשר ילך, ולהציל אותו מכל רודפיו המבקשים את נפשו.

'אמת': בחי' אלקות הנבדלת מעולם הגשמי

הנה יעקב אבינו הוא מרכבה למדת האמת, וכדכתיב (מכ"ז, כ) 'תתן אמת ליעקב'. והנה מדת ה'אמת' במקורה - עניינה **מציאות אלקות**, מציאות רוחנית הנעלית מן העולם הגשמי. והטעם, כי הרי 'אמת' היא חותמו של הקב"ה (שבת נה), ו'חותם' היינו דבר כזה המיוחד לבעל החותם לבדו, ואין לאחר בלתו, כי רק בזה מוכיח החתמה כי הדבר שייך אליו בלבד. ומעתה, אם חותמו של הקב"ה הוא 'אמת', הרי שמדת האמת היא ענין אלוהי, ושייך להשי"ת בלבד. וכמו שביאר הרמב"ם ז"ל (פ"א הל' יסודות ה"ג-ד) בפסוק (ירמיה י, י) 'זה' אלקים אמת' - שהוא ית' לבדו האמת ואין לאחר אמת כאמיתתו, עיי"ש.

פירוש תיבת 'אמת': שורש מהות כל דבר

ועומק הענין הוא, כי עומק פירושו של 'אמת' הוא: שורש מהות כל דבר, וכדרך שמצינו בדברי הראשונים (הרמב"ן בפירושו ע"ת ועוד), שמכנים את סודות התורה בשם 'דרך האמת', ואין זה לומר שהפירוש הפשוט שבתורה אינו אמיתי ח"ו, אלא שכוונתם ז"ל היא, שפירוש הסוד והפנימי הוא שורשי יותר, כי חלק זה שבתורה מפרש את הענין כפי שהוא בשורשו, ועל כן הוא 'דרך האמת', כי אמיתת כל מציאות היא - כפי שהיא למעלה במקורה.

הקב"ה הוא המקור וה'אמת' של הבריאה

ומאחר שפירוש תיבת 'אמת' הוא: שורש כל דבר, מעתה כיון שהמקור האמיתי לכל אשר בעולם - הוא הקב"ה בלבד, וכדברי הרמב"ם שם (ה"א) ש'כל הנמצאים משמים וארץ ומה שביניהם לא נמצאו אלא מאמיתת הימצאו', נמצא ש'אמת' האמיתית **שבעולם אינה אלא בהשי"ת בלבד, ואין שם מצוי אמת מלבדו כמותו**. [וגם מה שנתבאר שיעקב אבינו מדתו מדת אמת, אין זה אלא בבחי' 'תתן אמת ליעקב', כלומר, שהקב"ה נותן ומשפיע אליו את מדת האמת בדרך מתנה, ובאופן שהוא ממשיך מאלקותו לבני אדם. כי כאמור, לו ית' בלבד שייכת מדה זו, ואכהמל"ב].

אמת היא מציאות נבדלת ורוחנית

עכ"פ נמצא שמדת האמת בשורשה היא מציאות מופשטת ורוחנית, בחי' אלקות, שלמעלה מעלה מהעולם הזה הגשמי והשפל. [אך מאידך יש במשמעות 'אמת' גם פשטות האמת - לעומת השקר, וזה כפי שרוב העולם מפרשים את מדה זו, שהכוונה לפשט הפשוט, וזהו מדרגת אמת שבבחי' 'אמת מארץ תצמח' (תהלים פה, יב), ויתבאר להלן בעו"ה].

ב.

רדיפת עשו את יעקב - האמת הנרדפת מפני השקר

עולם הזה סותר לגמרי את האמת

ומעתה, מאחר שהאמת היא מציאות נעלית ביותר, נמצא שהעולם הזה, שהוא עולם גשמי וחומרי, הוא ההיפך הגמור למדת האמת, והאמת נרדפת ביותר בעולם הגשמי, עד שלכאורה לא שייך אליה שתשכון בתוככי העלמא דשיקרא הסותר את מהותה לגמרי, עד שצריך להתייגע הרבה כדי למצוא את האמת בעולם הזה.

הנרדף בעולם הזה - מפני שהוא חשוב יותר מעולם הגשמי

והרי זה דומה למה שביאר המהר"ל זי"ע (נצח ישראל פט"ו) בעומק טעם הכתוב (קהל"ג, טו) **'והאלקים יבקש את נרדף'**, וז"ל: 'כי כל דבר שהוא בעולם הזה הוא עולם גשמי אין לו שייכות אל הנבדל מן הגשמי, מפני שחלקו בעולם

ב. עולם הגשמי סותר את האמת האלוקי, והאמת נרדפת בו ביותר, כענין שביאר המהר"ל במה שהשי"ת מבקש את הנרדף כיון שיש לו רדיפות מוכח שהוא למעלה מדרגת העולם, ושייך לחלק ה'. ולכן נרדף יעקב אבינו - מדת האמת- מעשו ה'שוא שבראתי בעולמי'.

ג. השי"ת ממציא מקום לנרדף שאין לו מקום בעוה"ז. 'ויפגע במקום' כענין 'ושמתי לך מקום' של הרוצח הנרדף. מקום המקדש מקושר לשמים, ועל כן הוא המקום ליעקב אבינו, וזכה למצאו רק ע"י הרדיפה מעשו. 'ויפגע' בדרך פתאום, כיון שצריך יגיעה רבה למצוא את האמת. וכן דוד יגע ומצא את בית הבחירה בברחו מפני שאול. וגם בית המקדש עצמו נרדף מאוד מפני החיצונים. 'וילך ארצה בני קדם' - שמעתה יכול להידיבק ממדת האמת.

הגשמי בלבד, ואין דבר אחד שייך לשני דברים שהם מחולקים, כי העולם הזה הגשמי מחולק ונבדל מן העולם הבלתי גשמי. ולפיכך זה שהוא נרדף בעולם הזה, מוכח שאין לו מדרגה חשובה בעולם הזה הגשמי, שאם היה לו מדרגה חשובה בעולם הזה הגשמי - לא היה אחר רודפו לכנוס לתוך גבולו, מאחר שמויחד אליו העולם הגשמי. ומאחר שאין מיוחד אליו העולם הגשמי, הוא שייך אל השי"ת ביותר, שהוא ית' נבדל מן עולם הזה הגשמי, עכ"ל.

מבואר בדבריו ז"ל, כי כל הנרדפים בעולם הזה הוא מצד ש עצם מהותם היא נעלית ביותר ממדרגת העולם, עד שאין להם מקום בעולם הזה הגשמי, ואי אפשר להם להתיישב בקביעות בזה העולם, ולכן רודפים אותם בני אדם כדי ליקח את מקומם, 'ואלקים' - הנבדל מן עולם הזה הגשמי - הוא 'מבקש את הנרדף'. והיינו ממש כענין שאמרנו לגבי מדת האמת, כי מצד היותה מציאות נבדלת ואלוקית, ושייך להשי"ת בלבד, לכן אין לה מקום כל כך בזה העולם, והיא נרדפת בו ביותר, עד שצריך השתדלות יתרה להכיר בה ולעמוד על עניינה.

רדיפת עשו את יעקב - כמו האמת הנרדפת בעולם הזה

וע"פ הדברים האלה יובן היטב טעם רדיפת עשו אחר יעקב אחיו, ובקשתו לטרדו מן העולם ח"ו. **כי הרי עשו - בחי' 'שוא שבראתי בעולמי' (בר"ד פס"ג, ח) - הלא הוא מקור השקר, ואשר לפיכך לקח לחלקו את העולם הזה (תנבאד"ו פ"ט), שהוא עלמא דשקרא. וכמו כן אמר על עצמו 'הנה אנכי הולך למות' (לעיל כה, לב), כלומר שסופו להיבטל, וכענין מדת השקר שאינה קיימת, וכטעם 'שקרא לא קאי' (שבת קד.) - היפך האמת 'שקושטא קאי' (שם). וכן כתיב ביה 'וילך אל ארץ מפני יעקב אחיו' (להלן לו, ו), הרומז למה שהלך לבחי' ארץ, להשתדל אחר ארציות וחומריות, היפך האמת שהיא מציאות נעלית ונבדלת כנ"ל.**

ומצד היות עשו מקור השקר המשתייך לעולם הזה, רדף הוא את יעקב אחיו, המרכבה למדת האמת. כי כאמור, האמת נרדפת ביותר בזה העולם, ואין לה מקום נרחב להתיישב בו. ועל כן הוצרך יעקב לברוח שדה ארם מפני עשו, ולא מצא מנוח לכף רגליו (ראה שם במהר"ל שאכן סמך לכאן את ענין חלוקת יעקב ועשו בשני העולמות, עיי"ש).

ג.

ע"י הרדיפות זוכים להגיע למקום המקדש

השי"ת ממציא מקום לנרדף

אמנם כפי שהבאנו לעיל את הפסוק 'ואלקים יבקש את הנרדף, לומר שכל מי שהינו נרדף מפני אחרים, הרי הוא שייך לנחלת ה', עד שהקב"ה בעצמו מבקש אותו וגואלו מיד חזק ממנו, ולא עוד, **אלא שמאחר שאינו יכול להתקיים בזה העולם, ואין מוצא לעצמו מקום מנוחה בעולם הזה, לכן ממציא לו השי"ת - 'מקומו של עולם' (בר"ד בפרשתן סח, ט) - מקום נעלה מוכ, וכמו שיבואר.**

'ושמתי לך מקום' - לרוצח הנרדף ע"י גואל הדם

זהו כמו שמצינו בתורה לגבי מכה נפש בשגגה, הנרדף ע"י גואל הדם, וכדכתיב (דברים יט, י) **'פן ירדוף גואל הדם אחרי הרוצח כי יחם ללבבו' וגו', ונמצא שאין לו מקום כלל בעולם, הנה מזמין לו השי"ת בעצמו מקום, וכמ"ש (שמות כא, יג) 'ואשר לא צדה וגו' ושמתי לך מקום אשר ינוס שמה', שהוא ערי הלזים שהובדלו להיות ערי מקלט לנוס שמה כל רוצח בבלי דעת. הרי שהנרדף ע"י אחרים, מוכן לו השי"ת מקום להיטות בו ולחסות שם בצל כנפיו ית'.**

'ויפגע במקום' כענין 'ושמתי לך מקום'

והכי נמי בדידן, בהיות יעקב אבינו - מדת האמת - נרדף מפני עשו אחיו, ולא מצא לעצמו מקום לישב שם בשלוה, הזמין לו השי"ת מקום נעלה ביותר, והוא שנאמר **'ויפגע במקום'**, כלומר שהמציא לו הקב"ה 'מקום', וכטעם 'ושמתי לך מקום', שהוא המקום הניתן לאלו שאין להם מקום בזה העולם.

בית המקדש הוא מקום המקושר לעולם העליון

ומקום זה שפגע בו יעקב אבינו בלכתו לחרון הוא מקום המקדש, ואשר מקום זה הוא רם ונשא מאוד, ואע"פ שהוא עומד בעולם הזה, הרי הוא מקושר לעולם העליון, וכמו שהביא רש"י בפסוק (י"ו) **'וזה שער השמים' את דברי המדרש (בר"ד סט, ז) 'שבית המקדש של מעלה מכוון כנגד בית המקדש של מטה'. ונמצא שמקום זה הוא מקום רוחני ושמימי, וזהו השער בעולם הזה הגשמי שעל ידו אפשר להתעלות לשמים. ומקום זה הוכן ליעקב אבינו - מדת האמת - שאין מוצא מקום בעלמא דשקרא, כי בו מתקשרים לעולם העליון, ודבקים במקור הרוחניות^(א).**

מכח רדיפת עשו יכל יעקב למצוא את מקום המקדש

ואכן לא היה הדבר פשוט כל כך שיתגלה מקום קדוש כזה כאן בעולם השפל, ואשר על כך נאמר בו **'ויפגע במקום'**, לשון פגיעה ופגישת פתאומית, להורות על החידוש שיש בדבר, למצוא מקום זה בעולם הגשמי. ולא זכה יעקב אבינו למראה זה אלא בעת היותו נרדף מפני עשו, שמכח רדיפת השקר אחר האמת, עולם החומרי לעומת מציאות אלוקית ורוחנית, זכה יעקב לגלות את מקום בית המקדש - מקור הקדושה העליונה - הקיים גם בעולם הזה.

דוד המלך מצא את מקום המקדש בעת בריחתו משאול

וכענין הזה מצינו גם לגבי דוד המלך, שגם הוא השתייך למדרגה שלמעלה מעולם הזה, בבחי' 'שמו של משיח שקדמה לעולם' (פסחים נד.), ולפיכך היה לו הרבה רדיפות בעולם הזה, עד שכמעט רוב ימיו היה הוא נרדף מאחרים. ומבואר בחז"ל **'שבעת בריחתו משאול המלך, באותה שעה עצמה עסק דוד למצוא את מקום המקדש. וכדאמרין בגמ' (זבחים נד:) בפסוק (ש"א יט, יח-יט) 'וילך דוד ושמואל וישבו בנויות ברמה' - הנאמר בעת שברח דוד לשמואל להימלט על נפשו, 'וכי מה ענין ניות אצל רמה. אלא שהיו יושבין ברמה ועוסקין בנויו של עולם', ופרש"י: 'נויו של עולם' - 'למצוא מקום לבית הבחירה'.**

ואכן בא לו כן ע"י יגיעה רבה והתאמצות יתרה, וכדכתיב ביה (תהלים קלב, א-ה; זבחים שם) **'זכור ה' לדוד את כל ענותו, אשר נשבע לה' וגו', אם אבוא באוהל ביתי אם אעלה על ערש יצועי, אם אתן שנת לעיני לעפעפי תנומה, עד אמצא מקום לה, משכנות לאבירי יעקב', והיינו שחידוש גדול יש בכך שאפשר למצוא מקום לבית המקדש בזה העולם, כיון שבית זה הינו מופשט מהאי עלמא, שהוא מקום רוחני ושמימי, ובפשטות אין לו מקום בזה העולם. אלא שבעת שהאדם הוא נרדף, וזה בהיותו שייך למדרגה שלמעלה מהעולם הגשמי, אזי ממציא לו הקב"ה מקום נעלה וגבוה, בבחי' 'ושמתי לך מקום'.**

בית המקדש עצמו נרדף בעולם הזה

ולא עוד, **אלא שמקום המקדש גופו, מצד היות מדרגתו גבוהה ורוממה, היה ג"כ נרדף עד מאוד מפני באי העולם הגשמי. וכנודע מה שביאר הרמב"ן ז"ל בפר' תולדות (לעיל כו, כ) בטעם הדבר שהאריך הכתוב בענין בארות יצחק, כי בארות הללו רומזים לבתי המקדש שיעשו בניו של יצחק, ולפיכך בשני בארות הראשונות היה לו עסק וריב עם גויי הארץ, וקרא להם 'עשק' ו'שטנה', וזה לרמז על שני בתי המקדש הראשונים שהתעסקו עמנו האומות ועשו אתנו כמה מחלוקות וכמה מלחמות עד שהחריבוהו. ורק השלישי קרא לו 'רחובות', לרמז על הבית העתיד שיבנה במהרה בימינו, שהוא יעשה בלא ריב ומצה, עיי"ש.**

הרי שהבית המקדש עצמו הוא נרדף בזה העולם, והסמ"א וכל הקליפה עוסקים כסדר לעכב הדרך בעד בניינו. כי כאמור כל עצם מדרגתו היא למעלה ממדרגת העולם הגשמי, ואשר לפיכך נטפל השטן ביותר לעומתו ולהחריבו, עד שאכן בסוף גרם הוא את שני החורבנות, כי אכן בפשטות אין לו מקום להתקיים בעולם הזה. וכבר בתחלת עמידתו ראה השי"ת שהבית זה עלול להיחרב, וכדיאת בזה"ק (ח"א אט) **'תא חזי, מן יומא דאתבני בי מקדשא הוה קוב"ה מסתכל ביה, וחביב עליה סגי, והוה דחיל עלייה דישאל דיחטון ויחרב בי מקדשא'.** כי מאחר שמקום זה הוא נעלה ביותר, ושייך ביותר לעולם הרוחני, לכך הוא נרדף בעולם הגשמי, וקשה לו להאריך ימים עליו.

'וילך ארצה בני קדם' - בחי' מדת האמת

הדרן לדידן, שנתבאר כי מה שזכה יעקב אבינו להיפגע במקום המקדש, הוא מפאת היותו נרדף בזה העולם, כיון שמדת האמת היא מדה אלוקית שמדרגתה למעלה מעולם הגשמי. ומטעם 'ושמתי לך מקום' הזמין לו השי"ת את מקום המקדש, שאינו כי אם בית אלקים ושער השמים, ושם שייך להידיבק בדבק אמת עם הקב"ה.

ועל כן אחר שמצא יעקב אבינו את מקום המקדש כתיב ביה (כט, א) **'וישא יעקב רגליו וילך ארצה בני קדם'.** דהנה 'קדם' הוא צד מזרח, המכוון כנגד מדת האמת, מידתו של יעקב אבינו, כי כן כתב האריז"ל בכוונת הנענועים (שעה"כ סוכה ה'), שצד מזרח הוא כנגד מדת התפארת - שהיא מדת האמת ליעקב.

אמת היא 'קדמה לעולם', כמו הנשמה

עוד נרמז במה שנקרא צד זה בשם 'קדם', שמורה על בחי' 'קדמה לעולם', וכענין שאמרו ז"ל במדרש (בר"ד ה, א) בפסוק (תהלים קלט, ה) **'אחור וקדם צרתני', 'אחור למעשה יום האחרון וקדם למעשה יום הראשון', כי 'קדם' מרמז על הנשמה שנבראה קודם מעשה בראשית, ו'אחור' הוא הגוף שנברא אחרון למעשה בראשית. ונמצא ש'קדם' מורה על הנשמה, שהוא מציאות רוחנית ואלוקי, בחי' קדמה לעולם. וכמו כן היא עצם מהותה של מדת האמת, שהיא בבחי' קדמה לעולם, למעלה מהעולם הזה.**

א. ועל כן היו ערי מקלט ערי הלזים, וכמו כן גלות הרוצח תלוי בכהן גדול, וכמו שמבואר בפסוק (במדבר לו, כח) כי עליו לשבת שם עד מות הכהן הגדול. כי שבת לוי בכלל, והכהן גדול בפרט, היום בני בית המקדש, והם עובדים את העבודה בבית המקדש, שהוא המקום של האמת האלוקי הנבדל מהעולם, ולפיכך ממשיכים הם תיקון אל הרוצח.

וכוונת הכתוב לומר, שאחר שפגע יעקב אבינו את מקום המקדש, מעתה כבר היה ביכולתו להתקשר היטב במדת האמת גם בהיותו בזה העולם, כי מצא מין את מינו, עד שמכח זה 'וילך ארצה בני קדם'⁽²⁾.

ד.

'בני קדם' שבקליפה - דבקות בשמות הטומאה

הס"ט א' מדמה עצמה למדת האמת של הקב"ה

והנה נודע שכנגד כל מעלה ומדרגה שישנה בצד הקדושה, יש לעומתה קליפה העומדת כנגדה להתדמות אליה באותו דבר עצמו, בבחי' 'גם את זה לעומת זה עשה האלקים' (קהלת ז, יד), והיא משתדלת לחקות את הקדושה במכוון למה שהיא עושה.

והכי נמי בדין, שנתבאר שמדת האמת שבקדושה היא מציאות נעלית, רוחנית ושמימית, למעלה מהעולם הגשמי והשפל, הנה הס"ט א' רוצה לדמות עצמה אל הקדושה, וברצונה להראות שכאילו גם לה יש שייכות למציאויות נבדלות ורוחניות המופשטות מהעולם הזה, וגם היא יש לה קשר ודבקות בעליונים.

'ארץ קדם' - לעומת מדת קדם דקדושה

כי לעומת בחי' 'קדם' שבקדושה שאמרנו, הרמוזת למדת האמת האלוהי של הקב"ה, מציאות רוחנית של נשמה, ישנה גם 'קדם' של הס"ט א', שהוא העסק וההתדבקות בעניינים נבדלים ורוחניים המופשטים מזה העולם - אך של צד הטומאה והחיצוניים, וכענין שכתוב (לעיל ח, ו) 'ולבני הפילגשים אשר לאברהם נתן אברהם מתנות, וישלחם מעל יצחק בנו בעורגו חי קדמה אל ארץ קדם', ופירשו חז"ל (סנהדרין צא. הובא ברש"י) שמסר להם שם טומאה. והיינו שאנשי 'בני קדם', הרומז על מדת ה'נשמה' שקדמה לעולם כנ"ל, עסקו ג"כ תמיד בעניינים רוחניים ונעלמים, וכמדת הנשמה הרוחנית, אלא שעסקם זה היה בכוחות הטומאה וכדומה, שאין להם שייכות להשי"ת ולצד הקדושה. ועל כן כשמסר אברהם אבינו את שמות טומאה לבני הפילגשים, שלחם קדמה אל ארץ קדם, שהוא המקום שעוסקים בזה (ראה בגליון פר' ויצא דאשתקד).

והיינו נמי מאי דכתיב ביה בבלעם (במדבר כג, ז) 'מן ארם ינחני בלק מלך מואב מהררי קדם, לכה ארה לי יעקב ולכה זועמה ישראל'. כי מה שבא בלעם מ'הררי קדם', הוא מטעם ששם עסקו בהתדבקות רוחניות ונבדלות ובשמות הטומאה, ולכן סבר שגם הוא עומד בבחי' קדם, עד שמכח זה יוכל לעמוד כנגד בחי' האמת של כלל ישראל.

'קדם' של הקליפה הוא היפך האמת

אולם לאמיתו של דבר, 'קדם' זה של הס"ט א' אין לו שייכות כלל למדת האמת, וכל עצמו אינו אלא שקר וכזב. והמבחן בין מדת האמת של הקדושה - לבין זו של הס"ט א' הרוצה להתדמות אליה, הוא בזה שהאמת שבצד הקדושה יורדת עד העולם הפשט, שהוא האמת הפשוט, משא"כ הטומאה אינה אלא התדבקות בעליונים בלבד, וכמו שיבואר.

ה.

האמת שבצד הקדושה יורדת עד עולם הפשט

משמעות נוספת ב'אמת': אחיזה אמיתית בדבר - פירושו הפשוט

ביאור הדברים, כי הנה לצד האמור בכל דברינו עד הנה ש'אמת' פירושה: מציאות רוחנית ושמימית, בחי' אלקות שלמעלה מעולם הזה, אמנם באמת משמעות נוספת יש במדת ה'אמת', והיא: הפירוש הפשוט שבכל דבר - לעומת השקר.

והטעם שפשטות כל דבר נקרא גם כן בשם 'אמת', הוא מצד שאחיות האדם בו היא באמת, והיינו כי אכן הפירוש הפשוט אינו הפירוש העיקרי, ואינו שלימות האמת, אך מאידך האחיזה בו היא באמת, כי אין מקום לאדם לזמות את עצמו ולדמה את עצמו במה שאינו, - וזה לעומת דברים נבדלים, שאין להם שייכות לפשט, שבהם יש מקום לפתות עצמו, וכדלהלן.

'א-מ-ת' - מראשית עד אחרית

ונמצא ש'אמת' יש בה שתי משמעויות: א. מציאות כל דבר כפי שהוא בשורשו, בחי' אמת אלוהי, והוא ה'אמת' שמצד עצם הדבר, שאמיתות מציאותו היא כפי

שהוא במקורו למעלה וכו"ל. ב. 'פשטות הדבר', הנכלל ג"כ בגדר אמת, וזה מצד אחיות האדם בו כאמור.

ושתי בחינות 'אמת' אלו נרמזות בתיבת 'אמת' עצמה, שהיא 'א' - ראשית כל האותיות, ומ' שבאמצע, ות' שבסופן, ולרמז בא ששורש האמת הוא באות 'א' המורה על אלופו של עולם, וזוהי האמת המופשטת שלמעלה מן העולם הגשמי, ואמת זו יורדת עד למטה, עד עולם הפשט, בבחי' אות ת'. [ורמז יש לדבר, עפ"י דברי האריז"ל (שעה"כ ר"ה דרוש ט) ש'ת' הוא מספר 'פשוטה', והרי זה מורה על האמת הפשוטה]. ועל כך נמי נאמר כאן ביעקב 'פשוטה' (שבת ק"ח) 'ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה', והיינו נחלה בלי מצרים (שבת ק"ח), להורות על התפשטות מדת האמת עד הסוף בלי גבול.

'ישראל' - שורש האמת, 'יעקב' - האמת שבסוף

וכנגד שני חלקי 'אמת' הללו הם ג"כ שני שמותיו של יעקב אבינו: יעקב וישראל. 'ישראל' - אותיות 'לי-ראש', מורה על מקור מדת האמת כמו שהיא למעלה, בבחי' ראש, ומאידך 'יעקב' - אתון - 'עקב', רמז על חלק האמת היורד עד העקב.

ה'אמת' היא בבחי' 'סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה'

ודבר זה נרמז גם כן במראה הסולם שראה יעקב בחלומו, 'סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה', וזה מרמז על מדת האמת של יעקב, שאכן מצד אחד הוא בבחי' 'ראשו המגיע השמימה', מציאות אלוהי, אך בד בבד היא ג"כ 'סולם מוצב ארצה', שהוא האמת הפשוט המתגלה כאן למטה, בבחי' 'אמת מארץ תצמח'.

ה'אמת' של הקדושה יורדת עד עולם הפשט

והנה בענין שני חלקים אלו הנכללים בגדר האמת, נעשה ההבחנה בין האמת שבצד הקדושה - שהוא אכן 'אמת', לבין זו של הס"ט א' והקליפה - שכל כולה שקר והבל. כי ה'אמת' של הקדושה, על אף היות שורש מדרגתה למעלה למעלה בעולמות העליונים, בכל זאת היא יורדת עד לעולם הפשט, והיינו שכל דבר אמיתי שבקדושה יכול להתלבש בלבוש גשמי שבעולם הזה. ומדה זו, שהיא הקשר בין אחרית לראשית, מוכיח על אמיתת דבר זה באמת, ושהוא שייך לצד הקדושה, כי אכן כל דבר שבעולם נברא באופן 'נעוץ סופן בתחילתו', בבחי' סוף מעשה (-עולם הפשט) במחשבה תחלה (-קדמה לעולם), חיבור גוף ונשמה.

הדבקות בכוחות הנבדלים של הס"ט א' הוא דמיונות

אולם שונה מכך היא האמת המדומה של הקליפה, 'בני קדם' של הס"ט א', כי ה'אמת' שלהם היא רק הדבקות בעליונים, ואין לה לבוש בעולם הגשמי, והרי זה הוכחה על האפסות שבה. והטעם, כי בעלי נפש אלו שאין לדבקותם והשגתם התלבשות כאן למטה, יכולים להיות גם בעלי דמיונות, שאין להם באמת שייכות לבחי' אלקות. כי הרי נודע שכל נשמה יש לה לבוש חיצוני, הנקרא 'צלם', והוא כח הדמיון המלביש את הנפש הרוחנית. וכך זה הוא ממוצע בין הנשמה והגוף. ואכן ישנם דמיונות אמיתיים המקושרים אל הנשמה, אמנם מאידך יש גם דמיונות שוא שאין להם שייכות כלל אל הנשמה, והינם באים מן הגוף שנתעלה לעולם הדמיון, עולם הנבדל, ושם עולים לו דמיונות גופניים, ואין לזה קשר כלל להשגת אלקות של הנשמה.

ובכך בא ההבדל בין האמת דקדושה לבין עניינים של בני קדם. כי אם אין יכולים להוריד את ההשגות האלקות למטה, ולהלביש אותן בלבושי עולם התחתון, הרי זה מורה על שהינם דמיונות ושקר שאין להם רגלים (ע"פ שבת קד), כי אמיתת האלקות הוא בבחי' בריח התיכון המכריח מן הקצה אל הקצה, שהולך מריש כל דרגין עד סופן כנ"ל.

האמת של כלל ישראל היא בבחי' 'יעקב' ו'ישראל' - ולכן אי אפשר לבטלה

וזהו הנרמז בדברי בלעם הנ"ל, כאשר ביקש לדמות עצמו למדרגת האמת של בני ישראל, בהיותו מבני קדם, אמר 'מן ארם ינחני בלק מלך מואב מהררי קדם, לכה ארה לי יעקב ולכה זועמה ישראל'. הזכיר כאן שני שמות 'יעקב' ו'ישראל', לפרש הטעם לכך שלא עלה בידו להתדמות לבני ישראל - ועל ידי כן לשלוט עליהם ח"ו. ועל כך אמר כי ה'אמת' של כלל ישראל היא מצד שתי בחינות: יעקב וישראל, ראש וסוף, והרי האמת הזאת יש לה יסודות חזקים, שאין ביד הס"ט א' לחקותה ולבטלה, וממילא 'מה אקוב לא קבה א-ל-מה אזעום לא זעם ה', כי מראש צורים אראנו ומגבעות אשורנו, הן עם לבדד ישכון ובגוים לא 'תחשב' (שם פסוקים ח-ט).

'וישא יעקב רגליו' - הרמת הרגלים לבני קדם'

וזהו שאמר כאן הכתוב 'וישא יעקב רגליו וילך ארצה בני קדם', נרמז בזה, כי הליכתו לבני קדם - בחי' האמת כנ"ל, היתה עם רגליו, כטעם 'סולם מוצב ארצה', והיינו שהאמת של 'בני קדם' התפשטה עד למקום הרגלים, לעולם הפשט, ואדרבה, 'וישא יעקב רגליו' כלומר, שנשא והרים את רגליו עד למקום הראש - בחי' קדמה לעולם, וזו היתה הליכתו בקדושה בדרך האמת.

ב. וכן מצינו שערי מקלט הם בצד מזרח, וכדכתיב (דברים י, זא-מב) 'אז יבדיל משה שלש ערים בעבר הירדן מזרחה שמש, לנוס שמה רוצח' וגו', וכן קין שנתייב גלות על שהרג את הבל אחיו כתיב ביה (בראשית ד, טו) 'וישב בארץ נוד קדמת נדן', וכתב שם רש"י 'ש'מצינו שרוע מדרחית קולטת בכל מקום את הרוצחים שנאמר אז יבדיל משה וגו' מזרחה שמש'. ויש להאריך בכל זה ואכ"מ.

א.

יעקב אבינו יצא לחרון עם שלומות הטוב והחיים

ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה (כח, י).

איתא בספח"ק ברית כהונת עולם (מאמר תר"ג פרק ו) על הפסוק "ויצונו ה' לעשות את כל החוקים האלה ליראה את ה' אלקינו לטוב לנו כל הימים לחיותנו כחיים הזה" (דברים י, כד), שיש שני בחינות יסודיות בתכלית הבריאה, והם ענין ה'טוב' וה'חיים', ואכמ"ל. והפסוק אומר כי הקב"ה נתן את תר"ג המצוות לכלל ישראל כדי שיוכז על ידם לבחי' הטוב ובחי' החיים, ולכן 'טוב' פעמים 'טוב' (רפ"ט) יחד עם 'חי' פעמים 'חי' (שפ"ח) עולים כמנין תר"ג.

וכעין זה יש לרמוז גם כאן, כי 'ויצא יעקב' הוא בגי' 'טוב' פעמים 'טוב', ואילו 'וילך חרנה' בלא ה"א [אשר אינה מגוף התיבה אלא באה לשמש] הוא בגי' 'חי' פעמים 'חי', יחד שניהם כמנין תר"ג. ונמצא כי יעקב אבינו הלך לחרון עם בחינת כל התר"ג מצוות, ולכן שלח אחר כך לומר לעשו "עם לבן גרתי" (לכ, ה) ופירוש חז"ל דהיינו 'ותר"ג מצוות שמרתי' (רש"י שם).

והנה בחינת 'חיים' גדול יותר מבחי' 'טוב', כמו שהארמנו במקו"א. ולפי זה יש לכאר למה בחי' 'טוב' מרומז דוקא בתיבות 'ויצא יעקב', ובחי' 'חיים' בתיבות 'וילך חרנה'. ויש לומר כי 'ויצא יעקב' עולה על 'יצאתו מבית יצחק אבינו', אשר שם בבית אבינו לא היו לו מפרעים בעבודתו, ולכן הגיע רק אל בחי' 'טוב'. אבל אחר שיצא לחרון, אשר שם היה צריך לשבר קלי' קשות ולהילחם כנגד לבן הארמי, אז דוקא נתעלה לבחי' 'חיים' הנעלית יותר.

ב.

המתקת דיני 'חרון' על ידי יעקב אבינו

ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה (כח, י).

איתא באריה"ק (שעה"פ ויצא) כי 'חרון' הוא בגי' ג' פעמים 'שם אלקי'ם, כנגד התגברות הדינים בג' בחינות [כנגד ג' המוחין חכמה בינה ודעת, ואכמ"ל]. והוא ענין דיני הגרון, כי 'חרון' הוא בגי' ג' פעמים 'אלקי'ם' עה"כ. ובכן יש לרמוז כאן על עסק המתקת הדינים, אשר יעקב אבינו עסק בזה בצאתו ל'חרון'.

ויש לומר בזה, על פי מה שמצינו בענין חמץ ומוצה, אשר 'חמץ' מורה על היצר הרע וכלל ענין הרע, וצריכים להפכו ל'מוצה' המורה על הקדושה הטובה. וכל ההבדל בין 'חמץ' ל'מוצה' הוא בין האותיות ח"ת וה"א, אשר על ידי המצה עושים את האות ח"ת לאות ה"א. והיינו כי אות ח"ת יש לה שייכות ל'חטא' (וזה"ק ח"א ג, ב), כענין הכתוב בזה האות "חטא חטאה ירושלים" (איכה א, ח). ואילו אות ה"א יש לה שייכות לצד הקדושה, שהרי היא אות מושם ח"ה, ולכן נברא העולם (בר יב, ג). והיא מורה גם על תיקון ה'חטא', כמו שאמרנו חז"ל (מנחות כטז) שהיא רבומת על הפתח הפתח לבעלי תשובה.

ולפי זה יש לומר גם בענין הדינים המרומזים ב'חרון', שצריכים להפך את הח"ת של חרן לה"א, ואז יפך הדבר מ'חרון' ל'רנה', אשר 'רנה' מורה על דבר טוב והמתקת על הדינים. והוא שנאמר כאן "וילך חרנה" נוט' ח' רנה, שהפך את הח' של 'חרון', ועל ידי זה נתיי' 'רנה'. ועוד רמז על זו ההמתקה, כי התיבה הראשונה והאחרונה של הפרשה הם 'ויצא' 'מחנים', העולים ביחד כמנין 'רנה'.

עוד יש לרמוז על ההמתקה של דיני שם אלקי'ם שכתב האריה"ק שהוא בא על ידי האותיות הקודמים לאותיות 'אלקי'ם', והוא ענין השם הק' 'אכדט'ם' [כי האות א' אין אות קודמת לה, ולכן אינה נחלפת. והאות מ' הסתומה, נחלפת במ' פתוחה שלפניה]. אשר בזה התעסק יעקב אבינו בסוף פרשתנו בענין ה'אלעזר' (לא, כז), כי האותיות לה"י נחלפות לכד"ש שבגי' גל', והשם כולו הוא בגי' 'עד'. ושם זה עה"כ הוא בגי' 'בשחון', ועל ידי זה הבטחון המתקן יעקב אבינו את הדינים. ויש לרמוז על המתקה זו גם בדרכו של יעקב אבינו לחרון שנאמר שם "וילך ארצה בני קדם" (כט, א), כלומר שהלך לחרון עם כוונה של 'בני קדם', דהיינו להקדים את האותיות של שם אלקי'ם, ועל ידי זה להתקת הפתח הדינים.

והנה לעומת 'חרון' אשר הוא בגי' ג' פעמים 'אלקי'ם' כנ"ל, עומדים ג' פעמים 'אכדט'ם' העולים בגי' 'ברך', דהיינו אשר על ידי ענין

ה'ברכה' ממתקים את דיני 'חרון' [כי ברכה היא היפך הצמצום והדינים]. והוא שאמר לבן ליעקב אחר שעבד בביתו כל השנים להמתק את הדינים "חשתי ויברכני ה' בגללך" (ל, כז), כלומר שנעשה בחי' ברכה, וזה בא על ידי 'גללך' היינו ענין גל' שהוא ענין המתקת דיני שם אלקי'ם באותיות הקודמים, אשר האותיות המתחלפות עולות בגי' גל'.

ג.

יעקב אבינו השיג את האור שבתוך החושך

ויפגע במקום וילן שם כי בא השמש ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו וישכב במקום ההוא (כח, יא).

יש לפרש כי כאשר יצא יעקב אבינו מארץ ישראל, היה בזה סימן לבנים על ענין היציאה אל הגלות. ולכן החשיך עליו הלילה, לרמוז על חושך הגלות. וכאשר התגלה אליו הקב"ה דוקא במצב זה, גילה לו הקב"ה את סוד האור הגנוז בתוך החושך, אשר הוא מהפך את החושך לאור גדול. ולכן באותה שעה תיקן יעקב אבינו את תפלת ערבית, שהיא התפלה הבאה דוקא בזמן החושך. כי התגלה אליו איך הקב"ה מגלה אור מיוחד בתוך החושך, ועל ידי זה אפשר להתפלל אליו משם.

והגאולה השלימה תבא על ידי מלך המשיח מורעו של דוד המלך, אשר הוא "אבן מאסו הבונים" (תהלים קיח, כב; פסחים קט"א), לפי שמאסוהו הבונים הם תלמידי החכמים שבדורו, אשר אמרו שהוא אסור לבוא בקהל מחמת יחושו מנבנות מואב. אבל לבסוף "היתה לראש פנה", שהוא דוקא נמשך למלך על ישראל, וממנו יהיה מלך המשיח לעתיד לבא. וענין זה הוא חלק מתכלית כל הגלות, כאשר יתגלה האור שבתוך החושך דוקא, ולכן בא גואל ישראל ממקום כזה שהיה "אבן מאסו הבונים", כי הוא בחי' תכלית החושך, ובכל זאת נהפך לאור "היתה לראש פנה".

ויש לומר כי לבן נאמר כאן "ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו", שהשיג יעקב אבינו את הסוד של "אבן מאסו הבונים היתה לראש פניה". ולכן יש לרמוז עוד, כי מסופי התניבות השמש' ויקח' מאבני' המקום' וישם' מראשותיו' וישכב' במקום' ההוא, ויצאים התניבות 'משיח ממואב', כי כאן השיג יעקב אבינו את הענין שמלך המשיח בא דוקא ממואב כנ"ל. [ותיבת 'ממואב' הוא בגי' 'חנוכה', אשר בחנוכה מתגלה אורו של מלך המשיח כידוע, והוא גם כן בחי' האור שבתוך החושך, שהרי הוא למטה מעשרה טפחים וכימות החול כידוע]. ואחר שהשיג את זה הענין, נאמר "ויצוץ שמן על ראשה", כי אז יסד את 'שמן המנחה' ומשח בו את משיח צדקו.

ד.

רמזים על יעקב אבינו ורחל ולאח במראה הסולם

ויחלום והנה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה וגו' (כח, יב).

הסולם הזה היה מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, ובכן היה הוא מקשר ביניהם. ואכן 'סולם' בחשבון מ' דנמצפ"ך (העולה ת"ד) הוא בגי' 'ארצה' עם 'השמימה', כי הוא כלל ואיחד את שניהם. והנה מנין זה הוא בגי' 'קשה רפה' שהוא סוד לאה ורחל שני זיווגיו של יעקב אבינו, אשר הם כנגד 'דינא קשיא' ו'דינא רפיא' (שעה"פ ר"ה ג, ב). והן נרמזות גם כן במנין 'סלם' כמו שכתוב, שהוא עולה בגי' ב' פעמים שם 'אדני', כי אשה היא כנגד מדת המלכות שהיא בחי' שם אדני', והיו ליעקב שתי נשים כנגד ב' פעמים אדני'. וגם החילוק בגי' בין 'לאה' ו'רחל', הוא (ר"ה) כמספר 'והנה סולם'.

ויש להוסיף, כי הסולם מורה על זיווגו של יעקב, ונאמר עליו "מלאכי אלקים עולים ויורדים בו", כי 'יעקב' הוא בגי' ב' פעמים 'מלאך', והוא עולה ויורד בזה הסולם. והנה יעקב אבינו נקרא "איש תם וישוב אהלים" (כח, כז), ונאמר בו שני אהלים, והם רומזים על אהל לאה ואהל רחל (לכ, א), ויש לרמוז כי 'עולים ויורדים בו' הוא בגי' 'תם', לרמוז על הפסוק "איש תם וישוב אהלים".

והנה יעקב אבינו נטמן בבית עבר י"ד שנה (פגילה יז, ה), וזו היתה ההנהגה לאותם י"ד שנים שעבד אחר כך בלאה ורחל. [ויש לומר כי מפני שהדבר נעשה בחסות, לכן לא נאמר דבר זה בתורה בפירוש, אלא בדרך הסימן]. ויתכן לומר שהרי היה זה בית מדרשם של שם ועבר, והם כנגד לאה ורחל. כי רחל היא עיקר בחי' המלכות, והיא

נקראת 'שם' כידוע (וזה"ק ח"ג רעה). כי עיקר מדת המלכות הוא ענין הגילוי, ו'שם' היינו התגלות, ואכמ"ל. ולאח היא בחי' עולם הבינה, שהוא מכונה "עבר הנהר" (יהושע כד, ב) כמו שכתוב בזה"ק (ח"ג ש"ט), ולכן 'עבר' הוא כנגד לאה.

ויש להוסיף בזה, כי אחר י"ד שנים אלו הלך יעקב אבינו לחרון, אשר 'חרון' היא בגי' ג' פעמים שם 'אלקי'ם'. ולכן הכין את עצמו בבית מדרשם של שם ועבר שהם בבחי' לאה ורחל כנ"ל, כי 'שם עבר לאה רחל' הוא בגי' ג' מילואי שם אלקי'ם (אל"ף למ"ד ה"א יו"ד מ"ם - רצ"א, אל"ף למ"ד ה"ה יו"ד מ"ם - רצ"ה, אל"ף למ"ד ה"י יו"ד מ"ם - ש'), ובזה התכונן כנגד דיני 'חרון' להמתקים.

ה.

הרדיפות גורמות לכלל ישראל להתרומם למדרגות נעלות

והנה אנכי עמך וגו' (כח, טז).

כתב רש"י ז"ל: לפי שהיה ירא מעשו ולבן, ויש לרמוז על כך בלשון הפסוק, כי 'אנכי עמך' הוא אכן בגי' 'רא'.

וזה"ל בזה כי איתא במדרש (פסיקתא רבתי לז) שיעקב אבינו היה דואג על כך שעוד לא נגלה אליו הקב"ה בלשון 'אנכי', כי אל אברהם אבינו ויצחק אבינו אמר דברים בלשון 'אנכי', ולכן אמר לו ה' כעת "והנה אנכי עמך".

ויש לקשר זאת עם מה שכתב רש"י שהקב"ה אמר לו כן לפי שהיה ירא מעשו ולבן, כי הקב"ה גילה ליעקב אבינו בזה, אשר כל מטרות הרדיפות שכלל ישראל סובלים בעולם הזה, הן אותן הרחוקות כענין לבן הארמי, הן הצרות הגשמייות כמעשי עשו הרשע, כולם באות למען מטרה אחת, לרומם ולנשא את כלל ישראל למדרגות נעלות עוד יותר. ולכן דוקא כאשר היה ירא מפני הרדיפות, התגלה לו הקב"ה במילוי נשגב זה של 'אנכי'.

ו.

יעקב אבינו ביקש להשלים את תיקון חטא אדם הראשון

ויאמר יעקב אל לבן הבה את אשתי כי מלאו ימי וגו' (כט, כא).

פירש רש"י ז"ל: 'מלאו ימי', שהרי אני בן פ"ד שנה וכו', והלא קל שבקלים אינו אומר כן, אלא להוליד תולדות אחר כך, עכ"ל.

יש לפרש בזה על דרך הרמז, בהקדם דברי האריה"ק (ליקו"ת שמות ד"ה ותרע"א) שיעקב אבינו היה בן ק"ל שנה כאשר ירד מצרימה, ואז אמר אל פרעה "מי שני מגורי שלושים ומאת שנה, מעט ורעים היו ימי שני חיי" (כח, כז), כי במשך מאה ושלושים שנים אלו סבל יעקב אבינו יסורים, ובהם תיקן את חטאו של אדם הראשון שפגם בהו"ל במשך ק"ל השנים שפירש מוחה (עירובין ע"ה).

והנה מספר זה של ק"ל, הוא מנין הגי' של שם חו"ה במילוי מ"ה בדרך אחוריים (יוד, יו"ד ה"א, יו"ד ה"א, יו"ד ה"א, יו"ד ה"א וצ"ו ה"א), והוא מתחלק לחשבון של מ"ה שהוא השם בעצמו, ועוד פ"ה הנוספות לו בדרך אחוריים הנ"ל. ולפי זה יש לחלק גם במנין ק"ל שנותיו של יעקב אבינו, שהיה חי בהם פ"ה שנים בלי גנים, ומ"ה שנים עם גנים. שהרי בשנת פ"ד לחייו אמר ללבן שהוא מבקש להעמיד תולדות, ובשנה הבאה נולד לו ראובן כבור [ראשית אונ], היפך מפגמו של אדם הראשון, הרי שהיה בן פ"ה שנים כאשר נתיי' אב לבנים.

ובאיוז בחינה יש לומר, כי אותם מ"ה שנים שכבר היה בהם אב, נחשבות לעיקריות יותר בענין תיקון ק"ל השנים, שהרי בהם כבר עסק באופן של תיקון בדרך 'עשה טוב', ולכן היו מ"ה שנים שכנגד עצם השם כנ"ל. מה שאין כן פ"ה השנים הראשונות, שבהם רק תיקן את החטא באופן של 'סור מרע', הם כנגד התוספת על השם באופן אחוריים.

ובזה יתפרש מה שביקש יעקב אבינו "הבה את אשתי כי מלאו ימי", ומפרש רש"י 'והלא קל שבקלים אינו אומר כן', שבוה עסק יעקב אבינו לתקן את הקל' שנים של אדם הראשון, ולכן אמר את הדברים 'להעמיד תולדות', שיושלם מנין השנים במילואו שהוא בחי' אב ויורש, יחד עם התוספות בדרך אחוריים המכונים 'תולדות' של השם.

מה יעשה לי אדם:

קשרי ידידות
הם רק בגדר
'השתדלות'

א. אך הוא צורי וישועתי: כל מה שאתה מצפה לקבל מבני אדם - יש לך אצל הריבונו של עולם
גם מצוות 'אהבת ישראל' צריכה להתקיים על פי השקפת התורה | יש לך שתי חסרונות שעליך למלא אותם עם 'אלוקות' | מעלת האדם בתור 'יחיד' אבדה ונשתכחה לגמרי | עליך לבנות עם הריבונו של עולם קשר פרטי ולא קשר כללי | אתה גורם נחת רוח לעילא - למה אתה מחפש 'הכרה' אצל בשר ודם? | תאמין בריבונו של עולם שישלח לך עצה והדרכה בשעה שתצטרך להם

ב. שלום לרחוק ולקרוב: צריכים לדעת מתי לקרב ומתי לרחק
הכלל הראשון של עובד ה' לא לעשות דבר מחמת הרגילות | 'קרבה גדולה' לא בכל מחיר: פעמים שצריכים להתרחק | מרוב הקשר באים לידי מחלוקת | עצה גדולה לאחדות: לדעת מה השיעור שצריכים להיות בקשר עם בני המשפחה | ימי הבחורות הם הכנה לכל חיי האדם | תבחר לך חברים שמחזקים אותך ולא כאלה שמחלישים את דעתך

ג. המקנא אתה לי: הבידור שאדם צריך לעשות בנפשו לגבי 'קנאות'
כל 'קנאות' צריך להעמיד בבידור נוקב: מהיכן נובעת הקנאות שלי? | הוא כל כך אדוק בחבריו ולכן הוא נרעש מכל פגם שלהם | אין צריכים להתייחס למידות מושחתות של פלוגי | דברים נוקבים מהרה"ק מטשורטקוב זי"ע | וכי אתה מוכן למסור נפש למענו שאתה לוקח על עצמך לתקן אותו? | מרוב קשר ורעות מגיעים למחלוקת ושנאת חינום

א.

אך הוא צורי וישועתי: כל מה שאתה מצפה לקבל מבני אדם - יש לך אצל הריבונו של עולם

מעלת האדם המעורב בין הבריות

הנה עד הנה דברנו אודות מעלת ההתבודדות מזווית אחת; שלא יתערב האדם כל כך בין המון העם ולא יכניס את עצמו בידיים תחת שלל השעבודים שחיי החברה מטילים עליו. אמנם התבודדות הזאת היא ההתבודדות הפשוטה, וכאן נדבר מהתבודדות עמוקה יותר - 'הנשמה' של ההתבודדות - שכל עובד ה' צריך להכיר ולהשיג אותה.

ראשית דבר כאשר מדברים על 'התבודדות', צריכים לחזור ולומר כי בוודאי שעצם הדבר שכל אדם הוא חלק מציבור וקהל; חלק מחבורה ומקבוצת חברים, זהו דבר יקר ומבוקר עד מאד. השי"ת ברא כך את כל המציאות של האדם וזה לכתחילה ולא בדיעבד. כאשר אדם חי בתוך סביבה של עוד אנשים, הרי שמטבע הדברים מזדמנים לפניו אין ספור מצבים ומקרים אשר על ידם הוא יכול להשיג את תכליתו בעולם: הוא יכול לעבוד על מידותיו, הוא יכול לעבוד על מדת ההטבה שלו; יש לו עם מי להיטיב ולגמול חסדים, והוא יכול להשיג על ידי זה תכלית נפלאה מאד. ובכלל, חברה וסביבת אנשים זה דבר טוב ובריא לנפש האדם; אדם מן השורה צריך קשר ושייכות עם אנשים אחרים. רק צדיקים ויחידים סגולה יכלו להתהלך בצידי דרכים ולחיות את חייהם כמעט ללא שום שייכות עם זולתם - אבל לא כל מוחא סביל דא. ואצל חסידים, בוודאי שעשו עסק גדול מחברים ומחבורה, אצל כל הרבי'ס לדורותיהם, נסעו ונקבצו חבורות חבורות של חסידים שהיה ביניהם קשר אמיץ וחזק וחיו יחדיו באהבה עצומה. אהבת ישראל ודיבוק חברים וכל המסתעף מזה, היה עיקר יסוד גדול בכל העבודת ה' שלהם.

אמנם חרף כל המעלות הנפלאות הללו, הנה גם דבר גדול כמו חברים וידידים וקשר עם בני משפחה, אינו חורג מן הכלל הגדול שמסור בידנו: שכל דבר טוב צריך להיות במדה ובמשורה הראויה לו. בכל דבר וענין - גם הנעלה והנשגב ביותר - צריכים לדעת את המשקל הנכון. ולענייננו: גם למצווה של אהבת ישראל ואהבת חברים יש לפי ערך כללים והלכות: הגדר של אהבת חברים אינו מסור ביד כל אדם - וצריכים להתנהג בהם אך ורק על פי השקפת התורה.

האדם מרגיש שהוא מוכרח להגיע לקשרים עם אנשים

אם יעמוד האדם ויתבונן במבט עמוק ורחב על כלל אינשי דעלמא, הוא יווכח לראות דבר פלא: רוב בני אדם - אם לא כולם - יש להם בנפשם שתי 'חסרונות' שורשיים שמלווים אותם מטבעם ותולדותם, שמחמתם הם זקוקים לקשר ולשייכות עם חברת בני אדם.

החסרון הראשון: הוא הפחד הטבעי שיש באדם להיות בודד בעולם; יש לו פחד מן הבדידות - 'פון זיין אליינס אויף דער וועלט'. בעומק הנפש ליבו מלא חששות! הוא מרגיש שאם יהיה לבד - אזי ביום שהוא אבדו עשתונותיו; הוא יהיה כמו 'שה אובד' ולא ידע איך להשית עצות בנפשו. מחשבות והרגשים שליליים מצפים אותו: "איך אני יכול להצליח לבד בעולם? איך אני אשרוד את כל המצבים שיעברו עליי?", הלא עוברים על האדם גלים ומשברים לרוב; ובכל פעם צריכים עצה אחרת ועוד ועוד חיזוק. הוא מרגיש תחושה עמוקה שאומרת לו: אין לך ברירה אחרת! אתה מוכרח להגיע לחיזוק ולתמיכה של הסביבה שלך! אתה מוכרח להיות מוקף בבני משפחה, בחברים ובידידים, שיחזקו אותך ויעמדו לצידך בכל צרה שלא תבוא. והאדם גמר אומר בנפשו, שאם ברצונו להיות סמוך ובטוח, שאם חלילה ימצא את עצמו בעת צרה או במצוקה מסוימת, לא ישאירו אותו להתמודד לבד - 'אליינעס אויפן וואסער' - אלא ימצא תמיכה ועצה אצל סובביו ותמיד יתו אנשים שישמחו לעזור ולסייע לו, אזי אין לו ברירה אחרת, כי אם להרבות עליו ידידים וחברים ולהשקיע בקשרי ידידות עם שאר המון העם.

כל ההערכה העצמית שלו נובעת מבני אדם

והחסרון השני שבנפש: הוא הצורך הנואש של האדם ב'הכרה' מהחברה שמסביבו. הוא מוכרח לדעת שחבריו מכירים בערכו ועומדים על חשיבותו ומעלותיו. הוא לא מסתפק בכך שהוא עצמו יודע את סגולותיו ואת כשרונותיו; שהוא יודע כמה הוא 'שווה' וכמה הוא מועיל בעולם; לא! מזה אין לו סיפוק הנפש! הוא צריך שאחרים ידעו את כל זה! שהחברים והקרובים - ואולי שכל העולם כולו - ידעו שהוא כזה מוצלח וכזה מוכשר. שכולם יכירו וידעו כי הוא אברך חשוב, הוא מתמיד ותלמיד חכם. הוא צריך שיקשיבו

להגיגיו ושיקבלו את דעתו, ושגם יסיפו לומר לו שהוא חכם גדול ומוצלח מאד, ורק כאשר הוא סמוך ובטוח שכולם מכירים בערכו אזי הוא מרגיש סיפוק ושלמות הנפש! רק אז תערב לו שנתו...

ושתי 'החסרונות' הללו שבנפש האדם, הן הן הסיבה הגדולה לכך שאנשים מרגישים צורך גדול ועצום כזה; להתערב בין הבריות ולהיות 'חברים' עם כל העולם! האדם פשוט הפך להיות 'נצרך לבריות' - הוא אינו מסוגל לחיות ללא חברים ואנשים קרובים. הוא אינו מסתפק עם ידיד אחד קרוב אשר איתו הוא בונה קשר עמוק ואמיתי, אלא רק מחפש איך להרחיב את מעגל החברים שלו ולהיות בקשר עם עוד ועוד אנשים.

אנשים כל כך תלויים באותם בני אדם שמהם הם שואבים חיזוק וסיפוק הנפש - הם ממש 'מכורים' לקשרים הללו - עד שהם מאבדים את כל העצמיות שלהם. ה'יחיד' מאבד את כל הערך האישי שלו! הוא כבר לא חי את החיים שלו, הוא כבר מסר את כל כולו ואת כל המציאות שלו ל'רבים'. הם 'יחשבו עבורו! הם 'יחליטו עבורו! הם יעשו איתו ככל העולה על רוחם - ובלבד שלא יאבד חלילה את הקשרים החמים שיש לו עם קרוביו ומכיריו; החברים והידידים.

גם הקשר שלו עם השי"ת תלוי בדעת אחרים

כאשר המסילת ישרים בא דורש מן האדם לחיות בהתבודדות ולא לקשר את גורלו עם בני אדם אחרים, הרי שמונח דבריו נקודה עמוקה. המסילת ישרים בעצם אומר כאן לאדם: "כל זמן שאתה כל כך תלוי בדעת אחרים! כל זמן שה'חברה' היא ממש חלק מהחיים שלך! לא שייך שיהיה לך קשר אמיתי ואישי עם הריבונו של עולם! אם כל החיים שלך הולכים וסובבים סביב הקשר שלך עם הכלל, אזי בהכרח שגם הקשר שלך עם הריבונו של עולם הוא קשר של הכלל! אין לך עם הריבונו של עולם קשר פרטי - כי אם קשר כללי! אם הקשר שיש לך בינך לבין עצמך, כל כך תלוי בהכרה וב'אישור' שיש לך מהזולת, אזי בוודאי שגם הקשר שיש לך עם הריבונו של עולם, תלוי בזולת. הוי אומר: אתה לומד כי כולם לומדים! ומקיים מצוות כי כולם מקיימים מצוות! אתה לא אדם 'יחיד' - אתה רק חלק מ'כולם'! אתה פשוט עוד אחד בכל העדר! כל התורה והמצוות שלך הם בדרך

נקודות:

אם כל החיים שלך הולכים וסובבים סביב הקשר שלך עם הכלל, אזי בהכרח שגם הקשר שלך עם הריבונו של עולם הוא קשר של הכלל! אין לך עם הריבונו של עולם קשר פרטי! אם הקשר שיש לך בינך לבין עצמך, כל כך תלוי בהכרה וב'אישור' שיש לך מהזולת, אזי בוודאי שגם הקשר שיש לך עם הריבונו של עולם, תלוי בזולת

כשאדם שואב את סיפוק הנפש שלו מכך שהוא יודע בקרבו – 'צווישן איהם' מיטן אייבערשטן' – שהוא זוכה לעשות נחת רוח לריבונו של עולם, אזי הוא מבין עד כמה ההערכה של בני אדם אין בה ממש והוא כולה דמיון ושקר. הוא לא יכול 'לבנות' על זה כלום!

עובד ה' יודע שאת הסיפוק הנפש שלו – הוא לוקח מהריבונו של עולם. איתו הוא חי ואיתו הוא מתבודד! וכאשר הוא מרגיש שהוא צריך קצת חיזוק, הוא אינו מאבד את עשתונותיו ורץ תיכף לחבריו. אלא הוא מאמין שכמו שהריבונו של עולם מזמין לו את פרנסתו ונותן לו לחם לאכול ובגד ללבוש, כך גם יזמין לו את החיזוק שהוא צריך עכשיו

של מצוות אנשים מלומדה, ולכל האידישקייט שלך יש כזה 'פנים'! לכן אם יש את נפשך לעשות צעד אחד כדי להיות עובד ה' – אומר המסילת ישרים: אתה מוכרח קצת להתנתק מהזולת! אתה צריך קצת 'לשחרר' את הקשר החזק שיצר עם הידידים שלך. תתחיל לחיות קצת לבד! תהיה קצת 'יחיד'! תחיה קצת באופן של: אתה – והריבונו של עולם!.

נבראת עם החסרונות הללו כדי שתצטרך להגיע להשי"ת - לא לזולת

אפס, כי כאשר האדם רק מתחיל להרהר בדעתו אודות ה'רעיון' להתנור קמעה מחברת מרעיו; לחיות קצת 'לבד' ולא להשקיע שעות ארוכות בחבריו, הוא תיכף מתמלא בחשש ובדאגה ושואל את עצמו: "איך אפשר לדרוש ממני דבר כעין זה? איך אני אמור להסתדר בחיים לבד? אני הלא עלול לאבד את כל החברים שלי! מי יחזק אותי ברוחניות ומי יעזור לי בגשמיות? מי יתן לי 'מחמאה'? מי בכלל יסתכל עלי?"

אמנם התירוץ לזה הוא: אדרבה היא הנותנת! הריבונו של עולם ברא את האדם עם 'החסרונות' הללו, אכן ממש בשביל זה, כדי שיבוא ויכניס שם את הריבונו של עולם! הוא צריך למלא את ה'חסר' הזה – עם אלוקות; עם הריבונו של עולם! **השקפת התורה אומרת לאדם:** אתה מלא חששות ודאגות מחמת שאתה לבד! טעות מוחלטת היא בידך! אתה כלל לא לבד! יש לך את הריבונו של עולם! יש לך את אבינו שבשמים! יש לך עם מי לדבר ואל מי לפנות! אתה כלל וכלל לא לבד! תישען על הריבונו של עולם ותסמוך עליו! תתמלא באמונה ובביטחון שהוא בוודאי יהיה עמך בכל עת! הוא לא יעזוב אותך ולא יטוש אותך לעולם!

והיא מוסיפה ואומרת לאדם: אתה מחפש 'הכרה'? אתה מחפש חיזוק וסיפוק חיים? גם את זה תקח מהריבונו של עולם! תאמין בכל כוחך שהריבונו של עולם יש לו נחת רוח מן העבודה שלך! בכל תיבה של תורה ותפילה שאתה מוציא מפיו הינך עושה נחת רוח בשמים! עם כל מעשה חסד אתה ממשיך רחמים מן השמים! עם כל עמידה בניסיון – 'מיט' איין קליינע שמירת עיניים' – אתה מרעיש עולמות! תאמין בזה! תפתח קצת פסוקים בכל התנ"ך; כמה לשונות של אהבה וחיבה מהריבונו של עולם לכלל ישראל תמצא שם! לכל יחיד ויחיד! **מה לך לחפש 'מחמאות' מבשר ודם: כלך לך אצל הריבונו של עולם! הוא יודע יותר מכל אחד להעריך אותך! הוא בוחן כליות ולב! הוא יודע את כל הניסיונות שלך! הוא מבין אותך יותר טוב מכל אנשי החינוך ולהבדיל מכל הפסיכולוגים! אתה לא צריך את ה'טובות' של אף אחד! יודעו תדע, כי ככל שתוסיף לקחת חיזוק והכרה מן הריבונו של עולם, כך תבנה איתו קשר יותר חזק ואמיתי! הקשר שלך איתו יהיה קשר של יחיד ולא קשר רבים! הקשר שלך יהיה קשר פרטי ולא קשר כללי! אתה כבר לא תהיה כזה 'מלומדה'!"**

ככל שתשליך ייחבך על הרבש"ע כך תרגיש כמה חיזוק אתה שואב ממנו ית"ש

וכמו שמדברים כסדר כלפי הענין של תענוגים: שהאדם מטבעו מוכרח להגיע לידי תענוגים ובוודאי שעליו לענג את נפשו, אלא שהיצר מסית אותו למחפש את התענוגים בעולם הגשמי; בתאוות ובמותרות. בו בזמן שהתענוג האמיתי נמצא רק בענינים רוחניים. ואם אדם חפץ להרגיש ולהשיג את התענוג הרוחני, עליו לפרוש קמעה מתענוגים גשמיים, וככל שאדם מתעסק פחות בתענוגי העולם הזה, כך עם הזמן הוא מקבל יותר ויותר תענוג וסיפוק הנפש מענינים רוחניים.

קך עד לאחת הוא בענין זה: כדי שיהיה ביד האדם לקבל את החיזוק שהתורה נותנת לו! כדי שירגיש בעומק נפשו איך שהריבונו של עולם

'מכיר' בו ומעריך אותו! עליו להרפות קצת את אחיזתו מחיי החברה – ולהתבודד. ככל שישב עם עצמו ויתרחק משיחות בטילות – כך ירגיש בנפשו את ההרגשה של 'שבטך ומשענתך המה ינחמני'. הוא ירגיש יותר את הא"ך לאלוקים דומי נפשי כי ממני תקויות'. ככל שייסכים לוותר על הקשרים המסועפים שיש לו עם הכלל – כך הקשר הפנימי שלו עם הריבונו של עולם ילך ויתחזק! זה יתחזק יותר ויותר, עד שלא ירגיש שום 'תלות' בבני אדם! הוא כבר לא יהיה חלק מן ה'עדר'! הוא כבר 'יחיד' העומד בזכות עצמו! כשאדם שואב את סיפוק הנפש שלו מכך שהוא יודע בקרבו – 'צווישן איהם' מיטן אייבערשטן' – שהוא זוכה לעשות נחת רוח לריבונו של עולם, אזי הוא מבין עד כמה ההערכה של בני אדם אין בה ממש והוא כולה דמיון ושקר. הוא לא יכול 'לבנות' על זה כלום! היום חברו מעריך אותו מחמת חשבון כזה – ומחר יהיה לו חשבון אחר וכבר לא יעריך אותו כלל.

אדם ששואב את הערכתו העצמית מהערכת הבריות אין לך 'נצרך לבריות' כמותו

לעיתים רואים אנשים שמאד בולטים בחברה; אנשים ממש מעריצים אותם. הוא אדם מוכשר ומאד ומוצלח, הוא עושה עסקים טובים, הוא מדבר עם כל ה'קנאק' ואנשים ממדי עומדים סביבו ונהנים לדבר איתו ולשמע את הגיגי ליבו. העומד מן הצד יכול לחשוב, שאדם זה הוא בעל נפש בריא, הוא מוצלח מאד ומוכשר להפליא ולא חסר לו דבר. בו בזמן, עומד לו שם בחור צעיר לימים, כמעט לא שומעים את קולו, כאשר הוא נופל לתוך איזה 'קיפקע' – הוא בקושי מדבר, הוא ביישן ומופנם ולא כל כך אחד מחבריו. וכשמתסכלים עליו במבט שטחי נראה לפעמים כאילו חסר לו משהו... אולי הוא צריך עזרה... הוא 'עפעס' לא כל כך...

אפס, כי אם מתבוננים קצת יותר לעומק אזי מגלים שהאמת היא ההיפך הגמור: המוצלח הזה, הוא הנו הצורך לבריות הגדול ביותר! הוא ממש עני ואביון! אם אחד מבין שניהם צריך עזרה או 'טיפול' – זה אותו מוצלח... הבחור הזה הוא 'בסדר גמור' לא צריכים לדאוג עבורו הוא מסתדר היטב. הוא הרי אינו נצרך לבריות; וכמו שהרה"ק רבי נחמן מברסלב זי"ע (ליקו"מ תורה סו) משווה בין אדם שנוקם לכבוד והערכה מהבריות – לעני הנצרך לצדקה. כי אכן אדם שבונה את הישות שלו על ההערכה של בני אדם, הוא עני ואביון כמו אותו אדם שמקבץ נדבות מן הבריות: אין ביניהם ולא כלום!

כי מה שהופך אדם לנצרך לבריות הוא שאין לו מקור פרנסה משלו. נו, מה נשתנה? הלא גם אדם זה – שעומד כעת במרכז, ואחת תקוותו בליבו שכולם מכירים – ומבינים איזה מוצלח הוא – אין לו מקור של סיפוק והנאה משלו! גם הוא אין לו מקור להערכה עצמית משלו ועליו להגיע לרחמי הבריות; שירחמו עליו ועיניקו לו קצת הערכה. הוא הרי לא יכול לנשום בלי לדעת שמכירים בערכו הרם! ואדם שמחפש 'רחמים' אצל אנשים, הוא הרי באמת 'מסכן' גדול וצריכים לרחם עליו, וכמו שאמר פעם כ"ק רבינו זי"ע: "רחמנות דארץ מען נאר זוכן ביי ריבונו של עולם! מען דארץ נישט זוכן קיין רחמנות ביי מענטשן!", ואם אדם נזקק לרחמי הבריות: הוא צריך שהם יכירו ברום ערכו וכולם יודו וישבחו שהוא אכן אדם מוכשר ומוצלח, או שהוא בעל מדרגה ותלמיד חכם, אזי הוא ממש בגדר עני! 'משהו' אחד לא פחות מאותו אדם שנוקם לבריות! **אולם אותו בחור יקר שהולך לו שם לתומו, בהצנע לכת ובענווה ואין עושה רעש מעצמו, הוא אדם בריא – א' געבוטערע און געזונטער נפש' – ומיושב בדעתו. הוא יודע להעריך את עצמו כנכון ואינו מחפש את רחמי הבריות! הוא לא צריך 'טובות' משום אדם.**

הוא לא מסתובב רעב לאינו מחמאה – 'צו עפעס' א גוט ווארט' – ולהכרה מאנשים אחרים. הוא יודע שהריבונו של עולם מכיר בו; הריבונו של עולם חפץ בעבודתו ומקבל ממנו נחת רוח.

ה'מתבודד' אינו מתפעל לא מן השבח ולא מן הגנאי

וכך בא ענין זה שהאדם לא ישליך ייבו ולא יתפרנס מהערכת בני אדם, לידי ביטוי בכל מהלך החיים: כי ה'חברמן' הלזה הוא בקטנות המוחין כזאת, שאם יעברו עליו חלילה כמה שעות ולא יקבל קצת כבוד והערכה – הוא כבר מרגיש שאינו שווה כלום. וברוב המקרים לא צריכים יותר מאחד שיאמר לו מילה אחת שאינה לפי כבודו – הוא לא יתן לו המקום שהוא חושב שמגיע לו – ואזי באחת כולם כבר יראו כמה הוא בריא בנפשו... הוא יעלב עד נדוכה של נפש ולא ידע היכן להשיג את עצמו... הוא פשוט נראה כמו אדם שציא מדעתו. ומתברר והולך כי בעוד שהלה מעמיד כאן פנים שהוא כזה מוצלח ומוכשר ולא חסר לו כלום – חסר לו הכל! הוא 'נעבעך' תלוי לגמרי בדעת אחרים! כל היום הוא מסתובב עם מחשבה אחת: "מה חושבים עלי בבית המדרש? האם מעריכים אותי? האם אני נחשב לחכם? האם אני מקובל ורצוי בין החברים שלי?". ולכן אם אחד מעז פעם לומר לו איזו מילה... הרי זה כבר חורבן עולם! האמת שלו יוצאת לאור עולם! מתגלה שאין באדם זה לא תוקף ולא עוצמה, והוא בסך הכל אדם חלש ו'פגיע'. ואדם כזה מן הסתם גם לא ישרא 'בעל חוב', הוא כבר ימצא את הזמן והמקום, לנקום בו כמו שכתוב, ומן הסתם יחזיק עמו במחלוקת עד זיבולא בתרייתא.

אמנם אותם אנשים 'מתבודדים' שאינם זקוקים לחברים כמו 'חמצץ', הם כלל לא נבהלים כשאומרים להם מילה... הוא הלא לכתחילה לא בנה את עצמו על כתפי אחרים! הוא אינו שואב את ההכרה שלו מהערכת הזולת. **הוא יודע לבד איך להעריך את עצמו, הוא חי לעצמו בתוך העולם שלו – בתוך ד' אמות של יראת שמים והצנע לכת.** שכל אחד יאמר את אשר עם לבבו; וזה אינו נוגע לו בכי הוא זה! לא מעלה ולא מוריד! וזה בוודאי לא ממש עבדו לסיבה, להחזיק במחלוקת ולקנאה ושנאה, הוא חי בעולם יותר פנימי ויותר נעלה.

להתנהג בענין החברים כמו אל פרנסה: עושים רק השתדלות

וכאמור בפתיחת דברינו: חברים וחברותות, ובכלל כל הענין של ציבור הוא דבר גדול ביהדות ויש לו מעלות רבות ועצומות, ובשיעורים אחרים אכן יש מקום לדבר אודות המעלה של 'ריבים'. התורה נקנית בחבורה, וחסידות בוודאי עשתה מזה עסק גדול; חסידים היו לומדים יחד ומתוועדים יחד ועוד ועוד. אבל המדובר כאן הוא מכך, שגם דבר זה צריך משקל נכון ועליו להיות במדה ובמשורה. אסור בהחלט שהאדם יגיע למצב שכל המציאות שלו תלויה ועומדת על חיי החברה! שכל הכרת ערך עצמו – תלויה בדעת אחרים. זה לא! לא לה התכוננו כשאמרנו דיבוק חברים וכשדברנו על אהבת ישראל.

עובד ה' מתייחס לחברים בתור 'כלי' שהריבונו של עולם נתן לו – כדי להגיע לתכליתו. על ידי הקשר עם בני משפחה וחברים יכולים להגיע לחסד ולעבודת המידות וגם לקבל מהם חיזוק לעת מצוא, אבל עדיין הם תמיד בגדר השתדלות. הם בגדר אמצעי ואסור לעשות מהם את העיקר! 'מתבודד' מתייחס לחיי החברה כמו אל פרנסה: כמו שפרנסתו הוא עושה השתדלות, ובו בזמן הוא יודע שהכל תלוי רק ברצונו ית"ש; והוא זן ומפרנס אותו, כך כלפי חברים: כאשר הוא נצרך לחברים הוא מתפלל על זה, כאשר יש לו חברים הוא מודה להשי"ת. והוא לוקח ומסתפק מזה רק כפי

הצורך; הוא לא משקיע את כל כולו בחבריו. יש לו כמה חברים, יש לו עם מי לדבר קצת - ודי לו בזה. כי כאמור, עובד ה' יודע שאת הסיפוק הנפש שלו - הוא לוקח מהריבונות של עולם. איתו הוא

ב.

שלום לרחוק ולקרוב: צריכים לדעת מתי לקרב ומתי לרחק

יוצאים משם עם חלישות הדעת ונשארים עם טעם מר בפה. במצב כזה מובן מאליו, שכאן אין שום חיוב למסור נפש כדי לשמור על הקשר איתו, וטוב ונכון יותר יהיה להם, אם יקחו צעד אחד לאחור מהקשר המורכב הזה.

כל זמן שיש בידם להיות איתו בקשר טוב והכל הולך למשרים - אזי מה טוב ומה נעים, אבל אם זה לא הולך - אז לא! אתה לא צריך להיות איתו בידידות קרובה בעל כרחך! **אם בכל פעם שמדברים יוצא מזה עגמת נפש, ובסופו של דבר זה עוד עלול לגרום למחלוקת במשפחתכם - מה לכם ולצורה הזאת? במצב כזה יוצאים ידי חובה במינימום! נפגשים פה ושם במשחות, מאחלים מזל טוב לזה ולזה ותו לא. בוודאי שחלילה לך להרגיש טינה בליבך, אסור לשנאות שום אדם מישראל! ואדרבה מצידיך עליך לעורר בך הרגשים של אהבת ישראל - אבל הכל מן הצד. אל תתקרב מידי - כדי שלא תתרחק מידי...** כמה צער ויגון נגרם מכך שאנשים לא השכילו להבין, שפעמים בהחלט צריכים לשמור על מרחק מסוים מקרובים ובני משפחה. משפחות רבות מישראל יכולים היו למנוע מעצמם מחלוקות ופילוג, יגון ואנחה ועגמת נפש לרוב, אילו היו יודעים שלא תמיד צריכים להיות כל כך קרובים...

אנשים זרים בדרך כלל שומרים על קשר נעים ביניהם; עם סתם אדם מן השוק לא היית מחזיק במחלוקת, ולמה? כי עם המשפחה רצית להיות בקשר חזק, השקעת בזה דמים תרתי משמע, כסדר חפשת דרכים איך לקרב את בני המשפחה ורצית שכולם יכירו היטב זה את ויפגשו יחד בכל עת מצוא, אבל למעשה נהפכה הקערה על פיה ורק יצא מזה מחלוקת. כי מרוב הלחץ לשמור על הקשר, נגרמו חיכוכים מיותרים וכל מיני דין ודברים שגרמו למתח ולחוסר נעימות, וכבר לא צריכים להיות נביא ולא בן נביא, כדי לראות שבסופו של דבר יצא מכאן מחלוקת גמורה.

תתקרב רק לבחורים שמרוממים אותך
בחורים מטבע הדברים לא קשורים כל כך למשל הזה, אבל באמת גם הם צריכים לדעת מכן. הרי בבוא היום גם הם יצטרכו לדעת ולהבין איך כל הענין הזה עובד... וכמו שאנו חוזרים ואומרים שוב מחלוקת גמורה.

ג.

המקנא אתה לי: הבירור שאדם צריך לעשות בנפשו לגבי 'קנאות'

הוא עושה מ'חברים' עסק מידי גדול ובאמת בבירור הזה שהאדם צריך לעשות בנפשו בכל הנוגע ל'קנאות', ישנם פרטים רבים והרחבה גדולה, אמנם נדבר כאן רק אודות איך שענין זה בא לידי ביטוי בפרישות מחיי חברה. אם אדם יבדוק את עצמו בעומק נפשו, הוא עלול לגלות שהרצון שבוער בו, שחברו או אחד מקרוביו ילך בדרך טובה וישרה - וכאשר הוא רואה בו איזה חסרון ופגם הוא מרגיש כלפיו הרגשים של 'קנאות' - אינו נובע מקנאת ה' כלל וכלל.

כך? (אכן יש מצווה של תוכחה וישנו ענין של קנאת ה', וצריכים ללמוד את ההלכות ולדעת את זמנה, אבל אין דברינו כאן מחלק ההלכה אלא מחלק ההשקפה; שאדם לא ירמה את עצמו בענין הקנאות). מוטב היה אילו היה אדם זה שואל את עצמו: "וכי כאשר אני רואה חסרון כזה אצל סתם פלוני מן השוק, אני גם בווער כך - או רק כשאני רואה זאת אצל אחד מבני משפחתי הקרובים או אצל אחד החברים שלי, אני בפתע פתאום לובש קנאה כזו? אם אכן המעשה הלז חמור עד כדי כך, למה אני לא בווער כאשר גם כאשר אני רואה זאת אצל אדם זר?".

עובד ה' אינו עושה דבר מחמת הרגילות
אחד מהקשרים החזקים ביותר שברא השי"ת אלו הם 'קשרי משפחה'. כל משפחה ומשפחה - ההורים וילדיהם - חיים מטבעם באחדות בשלום ובשלווה, הם חיים כשתלי זיתים סביב לשלחן - ואהבה ואחוה ורעות שוררת ביניהם. וצורת חיים כזאת היא אכן נכונה ומבורכת - 'עס איז תורה'דיג און מענטשליך' - וכל אחד אכן מתברך בלבבו שמשפחתו תחיה יחד בשלום ובשלווה, ויתקיים בהם הפסוק "הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד".

אולם יחד עם זה צריכים לדעת: עובד ה' אינו עושה שום דבר בעולם כי כולם עושים! הוא אינו עושה שם פעולה רק מחמת שכן הורגל מימי נעוריו וזה נחמד ונעים לו, אלא הוא בוחר כל דבר: מהו רצון ה' כאן? האם דבר זה יביא לי תועלת בעבודת ה' - או שעלול להביא אותי לידי הפסד בעבודת ה'? ורק לפי זה השאלה הזאת, הוא קובע את המהלך שלו ואלו פעולות עליו לעשות; ולעניינו, כאן הוא צריך לבדוק את עצמו: עד כמה עליו להשקיע כוחות ומשאבים כדי לשמור על קשרי המשפחה.

דוקא הריחוק יכול להביא לידי קרבה אמיתית

עובד ה' ש'יודע ומכיר בטיב עבודת ההתבודדות והפרישות מחברת בני אדם, בוחר ובדק כל מצב לפי עניינו. ואם יזדמן לפניו מקרה שבו יבין שעליו לעמוד כעת מרחוק קמעה - ודוקא לא לחפש את הקרבה ואת השייכות, אזי תיכף ידע כדת מה לעשות וידע שכאן המקום בו עליו להרפות קצת מן הקשר. פעמים שאדם צריך לדעת שכשם שיקבל שכר על הדרשה כך יקבל שכר על הפרישה! המצווה שלק היא עכשיו להתרחק קמעה; וכמו שאמר קהלת ג. (ה) "עת לרחק מחבֶּק".

ונמחיש קמעה את הדבר: משפחה אחת שעד היום התנהל שם הכל על מי מנוחות, כולם נהגו כבוד זה בזה והייתה ביניהם אחדות נפלאה. ביום מן הימים נכנס 'גיס' חדש למשפחה, אלא שהגיס הזה אינו אדם נח לבירות כל כך, ובכל פעם שהם נפגשים יחד ורוצים לחזק את האחדות שלהם - הם משיגים את ההיפך הגמור. הוא לא יודע איך להסתדר עם אנשים ותמיד פורצים וויכוחים מיותרים וכולם

למה הוא כל כך נרעש מהפגם של חברו
עוד ענין המסתעף מן הדברים האמורים: לא אחת יכולים לראות אדם שבוער ב'קנאת השם צבקות' כנגד בן משפחתו או על אחד מידידיו: "היתכן שהוא כזה קל דעת? איך הוא מסוגל לזלזל בענין זה וזה? אני מוכרח להעמיד אותו על מקומו!". ואדם זה יכול לטעות בנפשו ולהרגיש שאחת כוונתו: רק לשם שמים! הוא ממש בלתי לה' לבדו... הוא חושב שאכן יש לו צער גדול מכך שהלה אינו מתנהג כשורה. אלא שכאן צריך האדם לבדוק את עצמו היטב: מה באמת גורם לו להרגיש

נקודות:

אדם מוכרח ללמוד לנפשו את הסוגיא של התבודדות! עליו לרכוש בנפש את כח התבודדות! אל תישאר כל ימי חיך תלוי בדעת אחרים! אתה צריך לדעת לשקול כל מצב ומצב לפני עניניו; ופעמים שהמצווה שלך היא כעת - להתרחק! לפעמים אין ברירה כלל וצריכים אפילו - להתנתק

~

כמה מחלוקת'ן פרצו בכלל ישראל וכמה מדון ומריבה התחילו מכך, שאנשים לא התייחסו למושג שנקרא חברים וקרובים, כפי השקפת התורה. אדם מדמה בנפשו שהוא מוכרח להיות בקשר אדוק עם כל בני משפחתו הרחבה, וממילא אינו מסוגל לפעול בנפשו להרפות קצת מן האחריות הפנימית שהוא מרגיש כלפי ידידיו וקרוביו. וכתוצאה מכך הוא לוקח את הכל לליבו, כל דבר קטן גורם לו לחלישות הדעת ולעגמות נפש

דרכי הצדיקים

סיפורי קודש בדרכם של רבותינו הק' זי"ע

הרה"ק בעל 'צבי לצדיק' מבלאזוב זי"ע

אדם זה פשוט אדוק וקשור באחוות מרעיו יתר על המידה: הוא שואב מהם את כל סיפוק הנפש שלו! 'חברים' זה אצלו עסק וענין שלם! וישנם כאלה שאף מרבים להפליא והם ממש קושרים את גורלו בגורלם חבריהם! בקיצור: החברים שלו הם עבורו ממש כמו 'המצן'. ולכן כאשר אחד מהם עושה מעשה שאינו הגון, הדבר מטריד את מנוחתו וחורה לו עד עומק נפשו. הוא מרגיש שהחבר הלז ממש כמו חלק בלתי נפרד ממנו, ואם אינו מתנהג כשורה הרי שהוא עצמו נהיה מופרך מחמת זה, ולכן הוא תיכף מתמרמר עליו ומתמלא בהרגשים של 'קנאות', ורק מחפש עצות ודרכים איך לגרום לו לחזור ולהתנהג כראוי, וכל זה, רק מחמת רצונו שיהיה לו חברים שמתנהגים כראוי. אבל באמת, עצם העוולה שחברו עשה - לא איכפת ליה ולא מדי! הוי אומר: הוא אינו מקנא כאן קנאת ה' צבקות - כי אם את קנאת עצמו... הוא כלל אינו 'דואג' לריבונו של עולם - אלא דואג לעצמו!

בו בזמן שהיה עליו לזכור שכל אחד יש לו חשבון לעצמו וכל אחד עתיד ליתן דין וחשבון לעצמו, ואם אחד מן הקרובים הללו אינו מתנהג כראוי, עליו לחשוב: 'מה לי ולו, ולקום וללכת לדרכו באין אומר ודברים, הרי הוא נאחז בקשרים הללו בציפורניו ואינו מסוגל לפעול בנפשו, להרפות קצת את אחיזתו בהם. והרי לן שאדם זה כלל אינו 'לוחם' מחמת קנאתו לשם שמים - אלא מחמת שהוא מחובר לרעיו וקרוביו בלי שום גבול; בלי משקל ושיעור נכון.

תתקן את עצמך ואל תדאג לחטאים של הזולת

וביותר בולט הדבר בענינים שבין אדם לחבירו: פלוני שואל ממנו חפץ מסוים; ספר וכדומה, ולאחר זמן הוא מחזיר לו את החפץ המושאל כשהוא קרוע ומלוכלך. והמשאל הזה יוצא מכליו מרוב כעס ומרירות על אדם זה. והוא עוד מדמה לעצמו שהוא פשוט לא מסוגל לראות יהודי שיש לו כאלה מידות רעות... וכאילו שהחוסר אנושיות חורה לו כאן כל כך.

הרה"ק מטשורטקוב זי"ע התבטא פעם אודות איזה 'לשון הרע' שדברו אז ברבים כנגדו ואמר: "מה שאנחנו מקלקלים - שומה עלינו לתקן, ומה שהם מקלקלים - שומה עליהם לתקן". ויש בדברים הללו השקפת החיים ברורה מאד, הוא אומר לאדם: "דע לך, זה שהלה מושחת במידותיו, אינו הבעיה שלך - זה הבעיה שלו. הלה 'נעבעך' סובל מצרה צרורה; שהוא מושחת במידותיו, ולך אין שום חובה לסדר לו את הצרות שלו... למה אפוא נהיית באחת כזה אוהב ישראל אשר ליבו ממש יוצא מקרבו מרוב דאגה ומסירות לצרה של השני? וכי לפתע פתאום אתה כל כך אוהב אותו, עד שאתה מוכן למסור את נפשך כדי לתקן אותו? למה זה ממש נוגע לך בנפשך? למה אתה לא יכול לסבול שהלה מושחת במידות? וכי למה זה ענינך? אתה הרי לא באמת אוהב אותו עד כדי כך... נו, אז זה הצרה שלו - לא שלך! כל מה שאתה מטריד את עצמך עם העוולות שלו, נובע מכך שאתה מרגיש מחובר אליו כל כך, וכל המושג 'חברים' זה אצלך עולם מולד! אולם אם היית שואל דעת תורה היו אומרים לך: אתה פשוט צריך לגשת לכל הענין של חברים ומשפחה באופן אחר לגמרי. אתה צריך להתייחס לזה במידה ובמשורה ובמשקל הנכון. לא צריכים להפריז בקשרים הללו יתר על המידה! הם לא נועדו להיות מטרה לעצמם, כי אם להיות לך לעזר ולסיוע בעבודת ה'! **תזכור שאתה אדם לעצמך ואל תהיה תלוי כל כך באחרים. אל תתנפח מגאווה כאשר מחמיאים לך, ואל תיכנס לדיכאון כאשר משפילים את כבודך! אתה לא צריך לקחת לליבך את העוולות שלהם ואתה לא צריך להרגיש שיש לך חובה לתקן אותם.** וכי אם הם מדברים לשון הרע - זה הבעיה שלך? וכי אתה צריך להתעסק עם הלשון הרע' שלהם? אין לך שום שייכות איתם; הם צריכים לתקן את עצמם - ואתה את עצמך".

אם מתנהלים על פי השקפת תורה נמנעים מחטאים ועוונות לרוב

כמה מחלוקות' פרצו בכלל ישראל וכמה מדון ומריבה התחילו מכך, שאנשים לא התייחסו למושג שנקרא חברים וקרובים, כפי השקפת התורה. אדם מדמה בנפשו שהוא מוכרח להיות בקשר אדוק עם כל בני משפחתו הרחבה, הוא אינו יכול להשתחרר מן המחשבה הזאת, שכבר כל כך טבועה בדמו והפכה להיות חלק משרגת חייו, וממילא אינו מסוגל לפעול בנפשו להרפות קצת מן הקשר ומן האחריות הפנימית שהוא מרגיש כלפי ידידיו וקרוביו. ותוצאה מכך הוא לוקח את הכל לליבו, **כל דבר קטן גורם לו לחלישות הדעת ולעגמת נפש, וכל דבר כבד יכול לגרום למחלוקת! כל מילה שאחד אמר או פעולה מסוימת שאחד עשה, הופכת להיות סיבה ללבות את אש המחלוקת!** הוא מתמלא חמה והקפדה על בן משפחתו: "הלה כזה מושחת! היתכן שהוא מתנהג אלי כך? אני עשיתי כל כך הרבה למענו, וכעת אין לו שום הכרת הטוב?" וגם כאשר הלה עושה עוולה לאדם אחר, הוא מרגיש בנפשו שהוא מוכרח לתת לו 'פסק' ולהעמיד אותו על מקומו. וכאשר זה מגיע כבר נוגע למחלוקת, נו, כבר מן המותר לומר כמה קלקולים יוצאים מזה: מחלוקת היא הלא ההכי תמצי לכל הרעות שבעולם; לשון הרע וריכות, שנאת חנים ונקמה, ביטול תורה וביטול תפילה, הוצאת שם רע ומלכין פני חבירו, בקיצור: כל הצרות שבעולם רחמנא ליצול.

וכאמור כל זה נובע מכך שהוא נמשך אחר הלך מחשבתו ונטיותיו הטבעיים, הוא חי עם איזהו הרגשה משונה של אחריות וקשר כלפי קרוביו וחבריו ואינו יודע איך להלך עמהם במידה ובמשורה, וסופו שהוא רק אוכל את ליבו ומתמלא כל כולו בעגמת נפש מיותרת.

למקדשך טוב', התחיל לשורר ולפרש את הזמר לעצמו בשפת 'אידיש' המדוברת, וכך המשיך לשורר עד סוף הזמר בהתעוררות נפלאה.

כאשר גמר הרה"ק מבלאזוב לשורר הבחין בנכדו העומד מרחוק ומביט עליו, קרא אליו בחיבבות: 'ווער איז דאט? ישראל'קע?' (מי זה שם? ישראל'קע?) והזמינו להיכנס אל חדרו פנימה, והתחיל לשוחח לפניו בהתלהבות גדולה על קרובת השב"ק. ובתוך דבריו הראה על הנרות בהתרגשות: 'די לעכט זאגן עדות אז היינט איז שבת! זעסט נישט? ווי די לעכט צאנגען און זאגן עדות אז היינט איז שבת!' (הרי הנרות אומרים עדות שהיום הוא שבת! וכי איך רואה?!) שהנרות בוערים ואומרים עדות שהיום הוא שבת!), ואחר כך התבטא ואמר: 'מען גייט מיר איינרעדן 'מען עולם הבא יום שבת מנוחה', אז שבת איז נאר א מעין פון עולם הבא?! איך וואונטש מיך נישט קיין בעסערע עולם הבא ווי דער טעם וואס איך שפיר יעצט!' (הולכים לפתח אחי כי 'מען עולם הבא יום שבת מנוחה', ששבת הוא רק מעין של עולם הבא?! אין אני מאחל לעצמי עולם הבא טוב יותר מן הטעם שאני מרגיש עכשיו!). ואכן כ"ק מרן רבינו בעצמו היה נוהג לפרש 'מעין' - הוא - עולם הבא, יום שבת מנוחה, אשר העולם הבא אינו אלא 'מעין' של יום השבת [והוא על דרך המאמר דא' בספה"ק בית אהרן לפרש בזה, שהשב"ק היא 'מעין' ומקור לעולם הבא].

• הרה"ק בעל 'צבי לצדיק' מבלאזוב היה נוהג לעיתים לקרוא בתורה בשב"ק, וכאשר קרא בתורה היה עושה זאת בקול גדול ובהתלהבות אש קודש, והיה זה 'עסק' גדול אצלו. פעם אחת היה בשב"ק יחד עם הרה"ק רבי ישראל מטסאלין זי"ע - הינוקא', והרה"ק מבלאזוב קרא בתורה באותה שבת. אחר קריאת התורה ניגש הרה"ק מבלאזוב לכבד את הרה"ק הינוקא' בתפלת מוסף, הסתובב הרה"ק הינוקא' אליו והניח את ידיו הק' על כתפו, ואמר: 'דאוונט איר מוסף' (התפללו אתם מוסף). אחר התפלה התבטא למקורביו ואמר, כי באמת לא התכוין דוקא שהרה"ק מבלאזוב יתפלל מוסף לפני העמוד, אבל אמר: 'איך האב עגוראלט לייגן א האנט אלף אז הייליגע פלייצע נאך אזא הייליגע ליינען' (רציתי להניח יד על כתף קדושה כזאת אחרי קריאת התורה קדושה כזו), ולכן מצא אמתלא להניח יד על כתפיו באמרו לו כי יגש לפני העמוד.

• פעם אחת בהיות הרה"ק מבלאזוב אצל חותנו הרה"ק מראוואדוב זי"ע, כיבדו אותו להתפלל מוסף לפני העמוד. ויהי באמצע חזרת הש"ץ הבחין הרה"ק מראוואדוב באיזה אברך היוצא החוצה, הלך וניגש אליו ואמר לו בהתרגשות: 'יוד הערסט נישט? פערל פון מויל!' (איך שומע? שומעים פנינים מפיו!).

ויש לפרש בלשון קדשו, כי יש כוונות של שמוה"ק מיוחדים לכיון בעת מוסף של שב"ק והם מכונים 'מרגלאין' (מרגליות), ועל כך אמר הרה"ק מראוואדוב ששומעים 'פנינים' אלו מתגלגלים בפיו של חתנו הק'.

• כ"ק מרן רבינו זי"ע היה נכדו של הרה"ק בעל 'צבי לצדיק' מבלאזוב זי"ע, כי היה חתן בנו הרה"ק בעל 'קרן ישועה' מריבאטיטש זי"ע. פעם ביום שב"ק בעת שמחת קידושא רבא של אחד מנכדיו כ"ק מרן רבינו, הגיע גיסו של רבינו כ"ק האדמו"ר רבי ישראל מבלאזוב וצ"ל להשתתף בשמחה. והתחילו לשוחח יחדיו אודות זקנים הק' בעל צבי לצדיק, באותה שיחה סיפר האדמו"ר מבלאזוב את המעשה הבא:

בחצרות הק' דינוב ובלאזוב היה 'עסק' גדול בכל ליל שב"ק מן הזמר י-ה רבון, שהיו משוררים אותו בהתעוררות גדולה בניגון המקובל מפי הרה"ק בעל בני יששכר זי"ע, והיו מכנים את הזמר בשם 'רבון עלם'. וסיפר האדמו"ר מבלאזוב כי בשבת בראשית לא היה זקינו הק' משורר את הזמר 'רבון עלם', אלא היה רגיל לומר: 'די וואך דארף מען נישט זינגען רבון עלם, די תורה הקדושה איז אליינס מעיד "בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ", דארף מען נאך זאגן רבון עלם ועלמאי?' (בכשוע זה אין צריכים לשורר רבון עלם, הרי התורה הקדושה בעצמה מעידה "בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ", צריכים עוד לשורר רבון עלם ועלמאי?).

בשבת אחר כך, שב"ק פרשת נח, גם כן לא היה משורר 'רבון עלם', והיה הרה"ק מבלאזוב אומר: 'זינגען רבון עלם? קה! ווי קען מען זינגען רבון עלם? דער רבנו של עולם האט באשאפן א וועלט, און ער האט עס דערנאך חרוב געמאכט, קה! (לשורר רבון עלם? קה! וכי אין יכולים לשורר רבון עלם? הרינו של עולם ברא עולם, ואחר כך החרבו, קה!).

אכן בשבת שלאחריה, בפרשת לך לך, פתח הרה"ק מבלאזוב ואמר: 'די וואך שטייט אין די פרשה "ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה", אַ מַתְּיָה! ס'קומט אַ פסח אויפ'ן וועלט! אַ מַתְּיָה! יעצט קען מען זינגען רבון עלם!' (בוה השבוע כתוב בפרשה "ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה", אַ מַתְּיָה! מגיע פסח על העולם! אַ מַתְּיָה! בעת יכולים לשורר רבון עלם!), ואכן היה משורר את הזמר בהתעוררות והתלהבות גדולה. [כאשר סיפר זאת האדמו"ר מבלאזוב לפני כ"ק רבינו, והזכיר את הפסוק שנקט זקנים הק': "ועבדום וענו אותם", עצר אותו כ"ק רבינו והגיב בנוסח של קפידא: 'יָא! אַ מַתְּיָה! אַ מַתְּיָה!', להוציא מן המשמעות כאילו הוא שמח עם השעבוד].

הוסיף האדמו"ר מבלאזוב וסיפר אל כ"ק רבינו, אשר פעם באחת מן השבתות הגיל כאשר לא זימר זקינו בעת ה'טיש' את ה'רבון עלם', חשב לעצמו 'וכי יתכן הדבר שייעבור ליל שב"ק, וזקני הק' לא ישורר רבון עלם? והחליט בדעתו כי רדאי משורר זאת הרה"ק מבלאזוב בביתו לעצמו. והסכים על הדבר יחד עם חברו הקרוב הרה"ק ר' מאטלע שפאלטער וצ"ל הדיין דסאגאן, וגמרו בדעתם לעקוב אחר הרה"ק מבלאזוב לראות מה יעשה בדבר. וכאשר חשבו כך אכן ראו, כי הרה"ק מבלאזוב נכנס לחדרו בביתו, והתיישב ליד התנור, והתחיל לשורר 'רבון עלם' בפני עצמו בבכיות עצומות. וכאשר הגיע אל סוף הפיוט בחלק המתחיל